

ZASTUPNIK U EUROPSKOM PARLAMENTU DAVOR ŠKRLEC

Zeleni LIST

BROJ 21/ LISTOPAD 2016.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA: Čak 85% građana želi ukinuti ljetno i zimsko računanje vremena u Hrvatskoj

U ovom broju:

POVIJESNA ODLUKA: Ministri EU-a odobrili
ratifikaciju Pariškog sporazuma o klimi

Zastupnici protiv prijedloga Komisije da se
odobri uzgoj i prodaja 5 GMO proizvoda

Slavonke u borbi protiv nezaposlenosti i
iseljavanja

Zastupnici pozivaju na ograničenje industrijskih
transmasnih kiselina u hrani

Poljska i pravo žena na pobačaj

Europski parlament: potpora zabrani uporabe
žive u stomatologiji

Međunarodna konferencija „Zeleni i pristupačni
turizam“ u Splitu

SADRŽAJ:

3 Uvodna riječ

4 Ministri EU-a odobrili ratifikaciju Pariškog sporazuma o klimi

6 Poljoprivreda treba biti u koraku s potrebama našeg klimatskog okruženja

8 Avioni trebaju prestati postojati u paralelnom svemiru kada se radi o klimatskim borbama

10 Zastupnici pozivaju na ograničenje industrijskih transmasnih kiselina u hrani

11 Zabrana bisfenola A u svim predmetima koji dolaze u dodir s hranom (FCM)

12 REZULTATI ANKETE: Čak 85% građana želi ukinuti ljetno i zimsko računanje vremena u Hrvatskoj

14 Zastupnici protiv prijedloga Komisije da se odobri uzgoj i prodaja 5 GMO proizvoda

15 Poljska i pravo žena na pobačaj

16 Slavonke u borbi protiv nezaposlenosti i iseljavanja

17 LNG terminal na Krku: povećanje hrvatskog BDP-a i energetske neovisnosti Europe

18 Europski parlament: potpora zabrani uporabe žive u stomatologiji

20 Regulacija F-plinova dokazuje kako politike zaštite okoliša čine razliku

22 Članovi Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane pozivaju na zabranu trgovanjem bjelokosti i kašnjanje od strane EU

23 Članovi Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj podržavaju dogovor o borbi protiv priljeva biljnih nametnika u EU

24 Međunarodna konferencija „Zeleni i pristupačni turizam“ u Splitu

Izdavač

Ured zastupnika u Europskom parlamentu
Davora Škrleca
Ulica Klementa Crnčića 18, 10000 Zagreb
tel.: +385 1 233 85 67
ISSN 1849-6059

Impressum

Glavni urednik: Davor Škrlec

Uredništvo: Alan Kečkeš, Tanja Poša,
Uroš Valentino Saraja, Nataša Vistrička

Suradnici u ovom broju: Maja Crnogorac,
Matea Klarić, Elena Milaković, Dora Mrčela,
Anamarija Musa

KONTAKTI UREDA

Ured u Bruxellesu:

Parlement européen
Bât. Altiero Spinelli
04E258
60, rue Wiertz / Wiertzstraat 60
B-1047 Bruxelles/Brussel
Tel.: +32(0)2 28 45828
Fax.: +32(0)2 28 49828
e-mail: davor.skrlec@europarl.europa.eu

Ured u Strasbourgu:

Parlement européen
Bât. Louise Weiss
T05115
1, avenue du Président Robert Schuman
CS 91024
F-67070 Strasbourg Cedex
Tel.: +33(0)3 88 1 75828
Fax.: +33(0)3 88 1 79828

Ured u Zagrebu:

Adresa: Ulica Klementa Crnčića 18, 10000 Zagreb
Tel.: +385 (0)1 233 8567
Fax.: +385 (0)1 230 6112
E-mail: office-MEP@davor-skrlec.eu

Ured u Splitu:

Adresa: Ljudevita Posavskog 14, 21000 Split
Mob.: +385 (0)99 384 6272
E-mail: office-SPLIT@davor-skrlec.eu

Ured u Osijeku:

E-mail: office-OSIJEK@davor-skrlec.eu

www.davor-skrlec.eu

UVODNA RIJEČ

Drage čitateljice i čitatelji,

putem novog broja Zelenog lista koristim priliku najaviti i pozvati sve zainteresirane na međunarodnu konferenciju „Zeleni i pristupačni turizam“ koja će se od 3. do 4. studenog održati u Splitu. Što je održivi turizam, koji su potencijali Hrvatske, koje dodane vrijednosti pruža razvoj pristupačnog turizma, kako unaprijediti korištenje obnovljivih izvora energije, što je etično financiranje, samo su neka od pitanja na koja ćemo odgovore potražiti zajedno s uvaženim stručnjacima i gostima iz Europe. Na konferenciji će sudjelovati zastupnici u Europskom parlamentu, predstavnici Europske komisije, državnih institucija i nevladinog sektora s ciljem predstavljanja mogućnosti koje će zajedno oblikovati turistički model zasnovan na principima zelene ekonomije, ali ujedno i na razvoju pristupačnosti koja osobe smanjene pokretljivosti ne svrstava u socijalnu kategoriju. Uvjeren sam kako primjena univerzalnog dizajna i načela kružne ekonomije omogućuje dodanu vrijednost našem gospodarstvu pri čemu je uključenost

svih segmenata društva ključna za njihovu dosljednu provedbu. Na konferenciju stoga pozivamo predstavnike tijela državne i lokalne uprave, poduzetnike, poljoprivrednike, predstavnike obiteljsko-poljoprivrednih gospodarstava, hotelijere i ugostitelje, predstavnike civilnog društva i sve ostale koji u otvorenom dijalogu na međunarodnoj razini žele razmijeniti svoja iskustva i mišljenja. Turizam koji promovira i jamči nediskriminaciju naspram svojih korisnika te koji se razvija u skladu s načelima održivosti predstavlja budućnost ovog sektora, kako u Hrvatskoj, tako i u Europi pa nam je izuzetno drago što ćete prepoznati ovaj događaj i pridružiti nam se aktivnim sudjelovanjem.

Vaš zastupnik u Europskom parlamentu,

Davor Škrlec

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'D Škrlec', written in a cursive style.

POVIJESNA ODLUKA

Ministri EU-a odobrili ratifikaciju Pariškog sporazuma o klimi

Nakon što su ministri država članica EU-a na izvanrednoj sjednici Vijeća za okoliš u Bruxellesu 30. rujna odobrili ratifikaciju Pariškog sporazuma donesenog u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama, na plenarnoj sjednici u Strasbourgu 4. listopada zastupnici u Europskom parlamentu također su dali zeleno svjetlo sklapanju **prvog globalno obvezujućeg sporazuma o klimi** u ime Europske unije.

Europska unija odigrala je odlučujuću ulogu u donošenju globalnog sporazuma o klimi u Parizu (COP21) u prosincu prošle godine te se smatra globalnim liderom u borbi protiv klimatskih promjena. Europska komisija već je iznijela glavne zakonske prijedloge koji će obvezati države članice EU-a na predanost borbi protiv smanjenja emisija u Europskoj uniji od najmanje 40% do 2030. godine. "Ova odluka jasno pokazuje kako Europska unija ispunjava obećanja. Također pokazuje kako države članice EU-a mogu pronaći zajednički jezik jer je djelovanjem u okviru Europske unije njihov utjecaj veći. Sretan sam što su države članice odlučile zajedno napisati povijest i približiti stupanju na snagu prvi globalno obvezujući sporazum o klimatskim promjenama. Budućim generacijama moramo i možemo predati svijet koji je stabilan, zdraviji planet, pravednija društva i prosperitetnija gospodarstva. Ovo nije san. To je realnost, a to je unutar našeg dosega. Danas smo bliže tome." - poručio je ovom prilikom predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker. Do danas je 62

države svijeta zaslužnih za 51,89 % globalnih emisija, uključujući Kinu, Indiju i SAD, ratificiralo Sporazum, a on stupa na snagu 30 dana nakon što najmanje 55 država koje obuhvaćaju minimalno 55 % globalnih emisija, učine isto.

Škrlec:: Hrvatska mora biti među prvim članicama EU-a koja će ratificirati Pariški sporazum

Europski parlament pozvao je Vijeće i države članice da prije kraja 2016. poduzmu sve potrebne korake za dovršavanje svojih nacionalnih postupaka ratifi-

kacije te postupka ratifikacije EU-a. Ovom povijesnom trenutku prisustvovao je i glavni tajnik Ujedinjenih naroda Ban Ki-moon. Nakon glasovanja zastupnik u Europskom parlamentu i član Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane Davor Škrlec je izjavio: "Zaključivanje Pariškog sporazuma i današnja potvrda Europskog parlamenta koja prethodi procesu njegove ratifikacije u svim državama članicama povijesni je trenutak za cijelo čovječanstvo. Važnost stupanja na snagu Pariškog sporazuma ne smijemo promatrati samo kao svjetski doprinos sma-

njenju utjecaja klimatskih promjena na pogubni rast globalne temperature, već kao civilizacijski doseg i promjenu paradigme dosadašnjeg odnosa čovjeka prema jedinom planetu. Briga za biljni i životinjski svijet koji nas okružuje te sva ljepota prirodnih procesa zaslužuje našu najveću pažnju i posvećenost njegovoj zaštiti za buduće generacije. Takav odnos predstavlja višu razinu svijesti čovječanstva koje danas po prvi puta u povijesti ima priliku svoja tehnološka postignuća i znanost usmjeriti za dobrobit sveukupnog života na Zemlji. Upotreba čistih i zelenih tehnologija ujedno je i prva stepenica na putu održivog razvoja kojim možemo prevladati sve veće društvene nejednakosti. Ne manje važna je i činjenica kako će korijeni velikih izazova današnjice, poput migrantske krize, u budućnosti još više izvirati iz posljedica klimatskih promjena u obliku klimatskih migracija koje nećemo biti u stanju zaustaviti. Upravo zato, danas je trenutak kada moramo zajednički djelovati pa vjerujem kako će i Hrvatska što prije ratificirati Sporazum iz Pariza kao znak predanosti globalnim nastojanjima te biti među prvim državama članicama Europske unije koja je i do sada bila predvodnica njegovog stvaranja.”

Zastupnici u su izrazili žaljenje što se do danas, sveobuhvatnim nacionalnim planovima i obećanjima (Nationally Determined Contributions - NDCs) svijet nije približio cilju od ispod 2°C te kako je prijeko potrebno da sve potpisnice žurno povećaju svoje napore za smanjenje emisije. Napominju kako bi EU također trebala preispitati svoje srednjo-

ročne i dugoročne ciljeve i strategije te pozivaju Komisiju da pripremi polustoljetnu strategiju nulte emisije stakleničkih plinova EU, koja bi označila put prema ispunjenju cilja nulte emisije stakleničkih plinova, usvojenog Pariškim sporazumom.

Migracije

Zastupnici u Europskom parlamentu sa zabrinutošću su pratili kako je u razdoblju od 2008. do 2013. godine, 166 milijuna ljudi bilo primorano napustiti svoje domove zbog poplava, oluja, potresa i ostalih prirodnih nepogoda. Pozvali su na priznavanje statusa „klimatskih izbjeglica“ te su kazali kako problemi uzrokovani klimatskim promjenama u nekim dijelovima Afrike i Bliskog istoka mogu dovesti do političke nestabilnosti, ekonomskih poteškoća te eskalacije izbjegličke krize na Sredozemlju.

Zrakoplovstvo i pomorstvo

Zastupnici inzistiraju na potrebi smanjenja emisije u međunarodnom civilnom zrakoplovstvu i pomorstvu te pozivaju sve stranke da u sklopu Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva (ICAO) i Međunarodne

pomorske organizacije (IMO) poduzmu korake za postavljanje racionalnih ciljeva do kraja 2016. godine

Klima i financije

Daljnji napori potrebni su kako bi se mobilizirala financijska sredstva za klimu, a kako bi se dostigao cilj od 100 milijardi \$ do 2020. godine. Dodatni izvori financiranja moraju biti predstavljeni, uključujući porez na financijske transakcije, stavljajući na stranu neke dijelove Sustava EU za trgovanje emisijama (EU ETS) ili prihode od strane EU i međunarodnih mjera o zrakoplovnim i pomorskim emisijama.

Brexit

Amandmani koje su podnijeli britanski zastupnici u Europskom parlamentu, a koji su potvrđeni na plenarnoj sjednici Europskog parlamenta, govore o tome kako se EU treba pridržavati obveza dogovorenih Pariškim sporazumom usprkos bilo kakvim promjenama u statusu države članice i kako su potrebni „jaki napori“ da se bilo koja država članice koja je u proceduri promjene statusa zadrži na europskom tržištu ugljika.

SVJETSKI DAN HRANE

Poljoprivreda treba biti u koraku s potrebama našeg klimatskog okruženja

“Klima se mijenja. Poljoprivreda treba također”, bila je tema ovogodišnjeg UN-ovog Svjetskog dana hrane, obilježenog 16. listopada. Činjenica kako je **Svjetski dan hrane** pao neposredno prije nadolazeće UN-ove konferencije o klimatskim promjenama te ujedno povezuje odnos proizvodnje i potrošnje hrane te klime, šalje snažnu poruku.

COP 22 održat će se od 7.-18. studenog 2016 u Marakešu u Maroku. Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO) iskoristila je tu priliku da pozove države na adresiranje hrane i poljoprivrede u svojim akcijskim klimatskim planovima, isto kao i na veća ulaganja za ruralni razvoj. Na prvi pogled se plan FAO-a čini kao obećavajuć i ambiciozan, no pitanje je kako će FAO, te s europske strane, Europska komisija, pristupiti prilagodbi na klimatske promjene. Isto tako, možemo se zapitati – na koji način COP 22 namjerava uključiti temu hrane i poljoprivrede u COP raspravu?

FAO zapeo u mantri klimatski pametne poljoprivrede

Koncept klimatski pametne poljoprivrede (CSA) razvijen od strane FAO-a i Svjetske banke je potencijalno pozitivan, ali je također i poprilično kontroverzan. CSA podrazumijeva tri cilja svedena pod zajednički naziv – očuvanje zdravlja tla kroz klimatske promjene: prilagodba klimatskim promjenama, ublažavanje klimatskih promjena te povećanje prinosa. Međutim, kao što je navedeno u nedavnoj raspravi u Europskom parlamentu povodom Svjetskog dana hrane, CSA

se može jedva smatrati pristupom – bez jasne definicije, kriterija ili distinkcije o tome što spada, a što ne pod sam pojam CSA, te bez pojašnjenja koje koristi od ovog pristupa mogu imati hranidbeni sustavi koji se susreću s klimatskim promjenama. Taj jaz u definiciji stvara razne mogućnosti za pristalice trenutnog intenzivnog poljoprivrednog modela. Naime, Global Alliance on Climate Smart Agriculture (GACSA) uključuje 20 država članica, neke nevladine organizacije i udruženja poljoprivrednika, ali također i agrobiznis tvrtke. Čak 60 posto tvrtki spomenutog udruženja su tvrtke za proizvodnju gnojiva, kao što su Monsanto i Syngenta. Pristaše CSA tvrde da

tehnologije hvatanje ugljika i tehnike skladištenja mogu financijski potpomoći klimatsku otpornost, sigurnost hrane i smanjenje emisija stakleničkih plinova. Međutim, isti ne ispituju specifičnosti industrijske poljoprivrede, kao što su korištenje sintetičkih gnojiva, GMO-a ili visoko-popustljivih sorti sjemenja, što uzrokuje eroziju tla te stavlja biološku raznolikost i prava poljoprivrednika pod rizik. Nije lako odbaciti u potpuosti CSA, s obzirom da sadrži brojne dobre inicijative - neke organizacije što su prihvatile koncept CSA sebe nazivaju “klimatski pametnima; vlada Republike Francuske se pridružila GACSA-u, navodeći kako će pokušati pogurati raspravu o

CSA prema agroekologiji. Neke su se organizacije, pak, pridružile GACSA-u kako bi promovirale pravo značenje termina CSA svojim radom. No, FAO se odbija suočiti s činjenicom kako je prije potrebno da ključne industrije preuzmu CSA model te odstupe od trenutnog ne-ekološkog modela proizvodnje i poslovanja. S obzirom da je čitav process započeo uz uključenost velikih poljoprivrednih kompanija, bit će teško redefinirati sam pojam CSA te će on i dalje biti upotrebljavati kako odgovara snažnijoj većini.

Europska komisija između slabih ambicija i proturječja

Slično tome, Europska komisija pridaje malu pažnju doprinosu održive proizvodnje hrane kao mogućem odgovoru klimatskim izazovima. Na zasjedanju Europskog parlamenta koje se odvijalo upravo na Svjetski dan hrane, Komisija je slijepo podržala sveukupan CSA pristup kao rješenje problema klimatske promjene. S druge strane, europski povjerenik za poljoprivredu i ruralni razvoj Phil Hogan je obećao iznos od 15 milijuna eura za promicanje potrošnje mesa u EU, unatoč nedavnom istraživanju koje pokazuje da smanjivanje potrošnje mesa može pridonijeti smanjenu stakleničkih plinova koji proizlaze iz proizvodnje i potrošnje hrane za čak 29 posto do 2050.godine. Za jednu instituciju koja tvrdi da svoje napore usmjerava na sigurni put ka transformaciji Eu gospodarstva na niskouglični model, ovaj potez je poprilično zbunjujuć.

COP 22 ambicije za promjene u poljoprivredi - naša zadnja

nada?

Ministarstvo poljoprivrede Maroka organiziralo je 30.rujna konferenciju na visokoj razini u svrhu pokretanja "Triple A" inicijative, koja ima za cilj prilagodbu afričkog tržišta izazovima klimatskih promjena. Zajedno s 20 drugih afričkih ministarstava poljoprivrede, Maroko, koji predvodi sljedeće COP 22 klimatske pregovore, želi da spomenutu "Triple A" inicijativu uzmu u obzir svi sudionici nadolazećeg COP-a, te se jednako tako dogovore oko financijskih obveza. Došlo je vrijeme da razvijene zemlje doprinesu fondu od 100 milijardi američkih dolara godišnje do 2020.godine, kao što su se na prošlogodišnjem COP-u u Parizu i obavezale. Taj korak će biti ključan kako bi zemlje u razvoju mogle uopće planirati ulaganja u djelatnosti koje će pomoći prilagodbi njihove industrije, s posebnim naglaskom na poljoprivrednu industriju. Afrika zapošljava čak 60 posto svoje populacije u poljoprivrednom sektoru, te je Maroko stoga odlučio ne ignorirati veliki potencijal koji ovaj sektor ima, ne samo na nacionalnoj, već i na razini čitavog kontinenta.

"Triple A" inicijativa ima dvije komponente: pregovori i rješenja. Dva tehnička uvjeta - dva pragmatična odgovora. Pregovore za pravednu raspodjelu fondova između napora za klimatsku prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena stavljanjem "Triple A" inicijative u samu srž klimatskih pregovora. Rješenja za promicanje i poticanje provedbe konkretnih i inovativnih projekata; primjeri uključuju upravljanje tla, kontrolu poljopri-

vredne vode, upravljanje klimatskim rizikom, izgradnja kapaciteta te financijska rješenja. Čitava inicijativa se može promatrati pod progresivnim aspektom, s obzirom da će po prvi puta poljoprivredi omogućiti važno mjesto na dnevnom redu klimatskih pregovora te podsjetiti afričku javnost o potencijalu održivih rješenja za razvoj ovoga sektora. Međutim, treba biti oprezan kako se ne bi opet dogodilo da čitava inicijativa bude preuzeta od strane poljoprivrednih industrija. "Triple A" se također zalaže za uvećanu, ali razumniju upotrebu gnojiva, pozivajući se na činjenicu kako Afrika ima jednu od najnižih stopa potrošnje gnojiva. No, i u ovom smislu treba biti oprezan kako pretjerana potrošnja ne bi dovela do odmaka od klimatskog i poljoprivrednog gledišta te se primakla gledištima velikih poljoprivrednih kompanija.

Zaključno, obilježavajući Svjetski dan hrane treba imati na umu da veza koju želimo napraviti između poljoprivrede i klime ne smije biti samo jeka zahtjeva poljoprivrednih kompanija koje već godinama promoviraju modele poslovanja koji su predmet brojnih rasprava o zaštiti okoliša. Kao grupacija Zelenih/ESS-a u Europskom parlamentu, pozivamo na pravu promjenu paradigme, zahvaljujući koherentnoj EU politici o hrani koja je daleko od "sve za izvoz" logike poslovanja te koja brine za sigurnu i zdravu hranu za sve dijelove hranidbenog lanca, te u konačnici i za onu koja završava na našim tanjurima.

Izvorni tekst: Greens/EFA

Avioni trebaju prestati postojati u paralelnom svemiru kada se radi o klimatskim borbama

Zrakoplovstvo je jedan od top 10 globalnih zagađivača ugljikom. Industrija emitira svake godine više CO₂ od 129 zemalja s najnižim godišnjim emisijama, a očekuje se kako će te emisije rasti za 300%, ako se ne poduzmu zajedničke akcije.

U narednim tjednima, Pariški klimatski sporazum bi mogao stupiti na snagu. Akcija u susret ciljevima dogovora za održavanje globalnog zagrijavanja na manje od 2°C najvidljivija je u energetske sektoru - gdje je u tijeku tranzicija prema niskim razinama ugljika. Postoji, međutim, jedan sektor gdje je do sada, akcija bila nevidljiva zbog svog izuzeća od pridonosa borbi za ograničavanje zagađi-

vanja ugljikom: međunarodni zračni promet. U 2010. godini 2,4 milijarde putnika je putovalo avionom, a očekuje se da će do 2050. godine taj broj narasti na 16 milijardi. Globalni dogovor postignut u Parizu u prosincu prošle godine obvezuje svjetske vlade na borbu protiv klimatskih promjena. Smanjenje emisija zrakoplovstva je apsolutno neophodno za ispunjenje tih obveza. Međutim, zrako-

plovstvo je primjetno po svojoj odsutnosti iz teksta. Zrakoplovstvo se, u stvari, povijesno našlo u paralelnom svemiru kada je riječ o doprinosu industrije u borbi protiv klimatskih promjena: ništa nije napravljeno. Zrakoplovne tvrtke djeluju u svijetu u kojem se ne plaća porez za gorivo, oslobođeni su od PDV-a, ne suočavaju se s ikakvim pravno-obvezujućim zahtjevima vezanim za učinkovitost

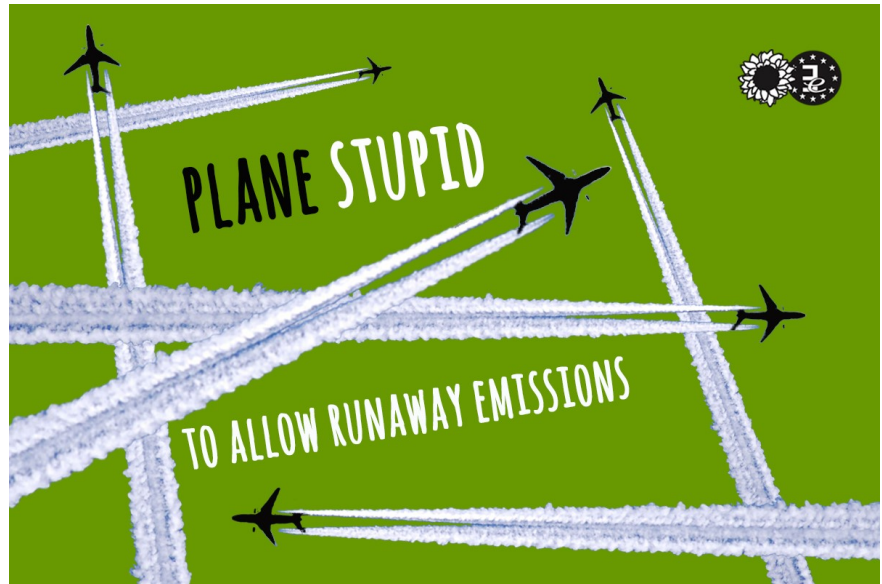

goriva, te nemaju ograničenja svojih emisija CO₂. No, to bi se moglo sve uskoro promijeniti, ali ne prije vremena.

Tijelo UN-a odgovorno za međunarodno civilno zrakoplovstvo, ICAO, optuženo je za stvaranje globalnog tržišta na bazi mehanizama za izjednačenje rasta industrijskih emisija iz 2020. godine pa nadalje. Ministri prometa iz cijelog svijeta su bili obvezni sudjelovati na ICAO Skupštini u Montrealu, od 27. rujna do 7. listopada 2016. godine, te oni moraju živjeti u skladu sa svojim odgovornostima. Bitno je da se ministri slože oko globalnog tržišnog mehanizma za međunarodno zrakoplovstvo koje donosi neutralan rast ugljičnog dioksida od 2020. godine - sa značajnim intenziviranjem te ambicije tijekom vremena.

Takva predanost neutralnom rastu ugljika nakon 2020.god, sama po sebi, ne može biti dovoljna za postizanje ciljeva sporazuma u Parizu. Trenutno stanje pregovora sugerira da će bilo koji konačni sporazum, u svakom slučaju, biti daleko od temeljnog opredjeljenja.

Zabrinjavajuće, u napadnom pokušaju da odgode vitalne akcije, ministrima je određeno da se slože kako obvezujuća ograničenja ne bi trebala stupiti na snagu prije 2027. Do tada se očekuju dvije 'dobrovoljne faze' sheme, omogućujući nastavak i neograničen rast emisija zrakoplovstva. Nadalje, trenutni prijedlozi udarili su po velikom broju neprihvatljivih izuzeća, koja usporavaju ambiciju.

Ministri prometa EU na skupštini ICAO imaju dužnost osigurati globalno tržište temeljeno na mehanizmu koji je dovoljno robusan da dostavi obveze preuzete u Parizu.

To znači da, prije svega, osiguranje ambicija shema ostaje dinamično i pod stalnim nadzorom. Bitno je da je ta shema uključuje jamstva o okolišnoj cjelovitosti ogranka, da zabranjuje dvostruko brojanje i pruža transparentnost. Drugo, opseg sudjelovanja mora biti dovoljno širok te najbogatije zemlje moraju preuzeti odgovornost za svoje povijesno breme i obvezati se da će učiniti više kako bi se smanjila emisija.

Konačno, dopuštanje regionalnih blokova poput Europske unije, da poduzmu daljnje mjere za zaustavljanje emisija zrakoplovstva, bitan je dio koji im omogućuje da poštuju obveze koje su određene u Parizu, pogotovo ako ICAO ne ostvari uspjeh. Po zakonu EU, međunarodni letovi za i iz Europske unije će ponovno pasti ispod bloka

za trgovanje emisijama iz 2017. Vrlo je bitno, dakle, da ne postoje pokušaji koji će oslabiti taj mehanizam.

Dok je kompromis ICAO pre slab da dostavi ono što je potrebno da bi se povećanje temperature držalo ispod opasne razine, on ima potencijal da dostavi značajnu akciju ako su određene klauzule ojačane i ako je osiguran najširi mogući politički angažman.

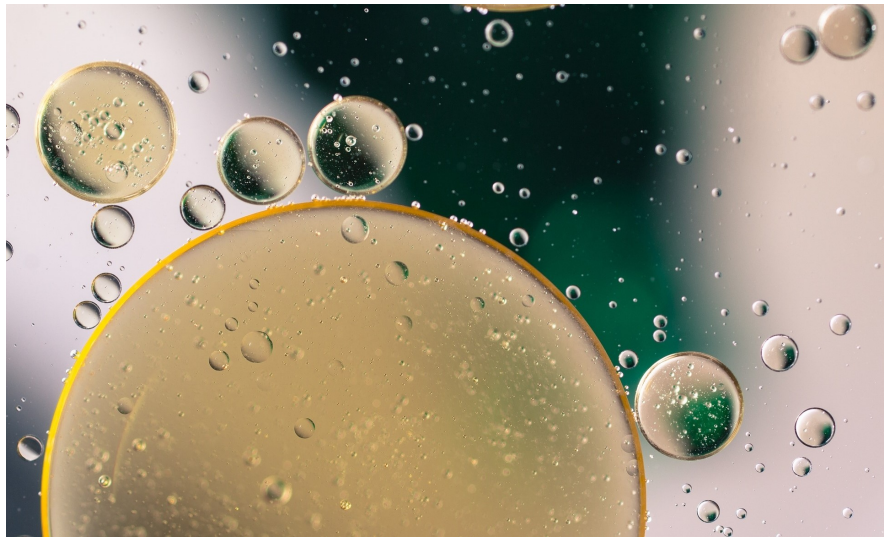
To je razlog zašto svi moramo povećati pritisak na naše vlade kako bi bili sigurni da postignu sporazum u Montrealu koji je ambiciozan koliko je to moguće i na kraju protrese zrakoplovstva iz paralelnog svemira, prisiljavajući ih da sudjeluju u naporima za rješavanje naših zajedničkih izazova. Uz stupanje sporazuma iz Pariza na snagu, svijet ne može priuštiti neuspjeh u svom prvom globalnom pokušaju provođenja riječi u djela.

Izvor: **Stop Climate Change**

Zastupnici pozivaju na ograničenje industrijskih transmasnih kiselina u hrani

EU bi trebala staviti obavezna ograničenja na industrijski proizvedene transmasne kiseline koje mogu povećati rizik od kardiovaskularnih bolesti, neplodnosti, Alzheimerove bolesti, dijabetesa i pretilosti za potrošače, kaže se u rezoluciji usvojenoj u 26. listopada. Unos transmasnih kiselina uglavnom je povezan s potrošnjom industrijski proizvedenih i djelomično hidrogeniranih ulja.

Transmasne kiseline nezasićene su masti koje se nalaze u hrani dobivenoj od preživača, u određenim prehrambenim proizvodima biljnog podrijetla, te u industrijski proizvedenim, djelomično hidrogeniranim biljnim uljima. Konzumacija potonjih povezana je s povećanim rizikom od kardiovaskularnih bolesti. Visok unos transmasnih kiselina posebice je rizičan faktor za razvoj koronarne bolesti srca (više nego bilo koja druga hranjiva tvar gledano u odnosu na kalorijsku vrijednost), koja je prema opreznim procjenama uzrok otprilike 660 000 smrtnih slučajeva u EU-u godišnje, što čini oko 14 % ukupne stope smrtnosti. Činjenica da samo jedan od tri potrošača u EU zna za transmasne kiseline pokazuje da same mjere za označavanje nisu dovoljne. Europska komisija stoga treba predložiti zakonsko ograničenje na industrijske transmasne kiseline svih namirnica u najkraćem mogućem roku, a po mogućnosti u roku od dvije godine, kažu zastupnici Europskog parlamenta u rezoluciji. Danska je bila prva država članica koja je ograničila udio transmasnih kiselina zakonom u 2003. godini. Slična ograničenja postoje u Austriji (2009), Mađarskoj (2013) i Latviji (2015). Dobrovoljne mjere postoje u Belgiji, Njemačkoj, Nizozemskoj, Poljskoj, UK i Grčkoj, a nacionalne

preporuke o transmasnim kiselinama izdane su u Bugarskoj, Malti, Slovačkoj, UK i Finskoj. U Danskoj postoji zakonodavstvo kojim je ograničen udio transmasnih kiselina u prehrambenim proizvodima, te postoje dokazi da je zakonom propisano uvođenje granične vrijednosti za industrijske transmasne kiseline 2003. u Danskoj, odnosno nacionalno ograničavanje udjela transmasnih kiselina u uljima i mastima na 2 %, bilo uspješno i da je njime znatno smanjen broj smrtnih slučajeva od kardiovaskularnih bolesti. Transmasne kiseline koriste se u jeftinijim namirnicama, što znači da su ljudi s nižim primanjima najviše izloženi hrani s visokim sadržajem transmasnih kiselina. To pak povećava potencijal za širenje zdravstvene nejednakosti, rekli su zastupnici. U lipnju 2015. američka Agencija za hranu i lije-

kove (FDA) objavila je rješenje u kojem je utvrdila da su djelomično hidrogenirana ulja, primarni dijetetski izvor industrijskih transmasti u procesuiranoj (industrijskoj) hrani, više nisu "općenito priznata kao sigurna" za uporabu u ljudskoj hrani i bit će zabranjena u lipnju 2018.

Hrana koja sadrži visoke razine trans masti:

- ⇒ masti za prženje za industrijsku uporabu
- ⇒ margarin koji se koristi u tijestu
- ⇒ prethodno pakirani pekarski proizvodi, kolači, keksi i vafli
- ⇒ mikrovalne kokice
- ⇒ duboko pržena hrana
- ⇒ juhe i umaci

SNAŽAN POZIV ZA BOLJA EU PRAVILA O SIGURNOSTI HRANE

Zabrana bisfenola A u svim predmetima koji dolaze u dodir s hranom (FCM)

Predmeti koji dolaze u dodir s hranom (FCM) se uglavnom koriste u svakodnevnom životu kao materijali u koje pakiramo hranu, kao posuđe, pribor za jelo, itd. Različiti materijali u kontaktu s hranom različito djeluju, prenoseći svoje komponente na hranu. U takvim slučajevima, kemikalije koje proizlaze iz FCM mogu ugroziti čovjekovo zdravlje i/ili negativno promijeniti sam sastav hrane.

FCM su dio javno obvezujućih pravila na EU razini. Uredbe donose opće sigurnosne zahtjeve koji se odnose na sve moguće predmete i materijale koji dolaze u dodir s hranom. Također se predviđa i mogućnost donošenja posebnih mjera za dodatne materijale koji za sada nisu usvojeni na EU razini. Do sada su posebne mjere na EU razini usvojene samo za četiri FCM, dok druge FCM države članice mogu usvojiti na nacionalnoj razini. Nacrt izvještaja o provedbi izglasan 6. listopada u Europskom parlamentu preporučuje usvajanje posebnih mjera na EU razini za neusklađene materijale, dajući pritom prednost onim materijalima koji predstavljaju određeni rizik za čovjekovo zdravlje te za kojima postoji velika potražnja na EU tržištu, kao što je Bisfenol A (BPA), kemijski spoj koji se koristi za izradu određene plastike i epoksidne smole. BPA se nalazi u raznim materijalima i predmetima koji dolaze u dodir s hranom, kao npr. u plastičnim bocama i limenkama. Radi se o endokrinoj disruptoru čija zastupljenost u nekim potrošačkim dobrima te ambalaži za hranu izaziva veliku zabrinutost. Djelovanje BPA je jakog učinka koje djeluje i na fetus ukoliko se majka izlaže njegovom djelovanju. Amandman o zabrani Bisfenola A (BPA)

u svim predmetima koji dolaze u dodir s hranom koji je priložila grupacija Zelenih/ESS te potpisan od strane 60 zastupnika različitih političkih grupacija, je izglasan većinom u Europskom parlamentu 6. listopada. Ta činjenica šalje snažnu poruku Europskoj komisiji kojom se traži obustava korištenja ovog štetnog proizvoda na čitavoj EU razini. U 2015. godini, Europska agencija za sigurnost prehrambenih proizvoda (EFSA) ponovno je ocijenila izlaganje i toksičnost BPA te navodi da BPA na trenutnoj razini izloženosti ne predstavlja rizik za zdravlje potrošača nijedne dobne skupine. Međutim, u procjenjivanju zdravstvenih učinaka BPA na zdravlje, EFSA se usredotočila na jetra, bubrege i mliječne žlijezde te se navedena procjena odnosi isključivo na spomenute dijelove. EFSA nije istražila utjecaj BPA na reproduktivne organe, mozak, imunološke, metaboličke i kardiovaskularne sustave, isto kao ni njegov utjecaj na razvoj raka, ali je zaključila kako je utjecaj na

iste malo vjerojatan. Proteklih godina, nekoliko zemalja članica je raspravljala o potencijalnom rizičnom djelovanju BPA (Švedska, Danska i Francuska). Francuska je zabranila upotrebu BPA u proizvodima koji dolaze u izravan dodir s hranom za bebe i mlađu djecu (npr. bočice za hranjenje) 1. siječnja 2010. Ta je zabrana proširena na razini cijele EU već godinu kasnije, u siječnju 2011. Francuska je 1. siječnja 2015. također novim zakonom zabranila upotrebu BPA u svim ambalažama za pakiranje hrane. Zeleni/ESS pozdravljaju ovu odluku Europskog parlamenta te uvođenje ovog specifičnog amandmana o BPA, što predstavlja snažan poziv na hitno rješavanje nedostataka u primjeni i provedbi postojećih zakonskih propisa o predmetima koji dolaze u izravan dodir s hranom. Sada je vrijeme da Europska komisija djeluje. Veći fokus na procjeni rizika, sljedivosti i provedbi bi osigurao i veću sigurnost nad onim što se nalazi u tanjurima naših građana.

REZULTATI ANKETE: Čak 85% građana želi ukinuti ljetno i zimsko računanje vremena u Hrvatskoj

Dugo vremena u znanstvenim krugovima, ali i u samoj javnosti, traju rasprave oko pozitivnih i negativnih aspekata ljetnog i zimskog računanja vremena. Danas u svijetu, preko sedamdeset zemalja, dva puta godišnje pomiče kazaljke satu, a u javnosti se sve češće mogu čuti negativne strane te prakse, kako kod ljudi, a tako i kod ostatka živog svijeta. Indija, Japan i Kina, samo su neke od zemalja koje ovu metodu ne koriste. Isto tako, i Rusija je prije nekoliko godina, a Turska odnedavno, prekinula s ovakvom praksom iz ranije spomenutih razloga, a sad i sve veći broj zemalja svijeta, dovodi u pitanje učinkovitost ljetnog i zimskog računanja vremena.

Tekst: **Elena Milaković**
Dora Mrčela

Ideja o ljetnom računanju vremena nastala je u 18. stoljeću, a njezin je idejni tvorac jedan od Očeva američke nacije – Benjamin Franklin – koji je želio pomicanjem kazaljki na satu iskoristiti što više sunčanih dana tijekom ljeta. Ipak, prva se praktična zamisao o promjeni računanja vremena pripisuje Williamu Willettu, koji je svojim radom „Gubitak danje svjetlost“, želio ukazati na gubljenje i neiskorištavanje sunčeve svjetlosti tijekom godine. Ideja o promjeni računanja vremena, međutim, zaživjela je tek početkom Prvog svjetskog rata kada su Njemačka, a kasnije i Velika Britanija te SAD, prihvatile ljetno računanje vremena.

Glavni razlog prihvaćanja ljetnog računanja vremena, u to je vrijeme prije svega bila ušteda glavnog energenta ugljena, posebice u jeku dotada najvećeg svjetskog sukoba. Po završetku Prvog svjetskog rata, pojedine su zemlje odbacile ljetno računanje vremena, kao što je to bio slučaj u SAD-u, gdje su poljoprivrednici tvrdili kako o-

no negativno utječe na životinje i samu poljoprivrednu djelatnost. Unatoč ponekim uštedama koje su se ostvarile u prošlosti, današnje vrijeme donosi svoje probleme. Zbog ljetnog računanja vremena, ljudi duže drže upaljene klimatske uređaje ljeti, a ranije pale grijanje u jesen, što pridonosi povećanoj potrošnji energije. Od sedamdesetih godina 20. stoljeća, zemlje Europske zajednice, uvele su ljetno računanje vremena, te je ono ostalo na snazi sve do danas. U Hrvatskoj je, kao i u ostalim članicama Unije, zakonski regulirano ljetno i zimsko računanje vremena. Danas su,

međutim, sve glasnjiji zahtjevi za ukidanjem prakse promjene kazaljki na satu iz niza razloga. Prvenstveno se navodi kako je takva praksa, s obzirom na novonastale uvjete i promjene u svijetu, izgubila svoju prvotnu svrhu – uštedu energije – te da narušava zdravlje svih živih bića. Kod ljudi se to odnosi na promjene bioritma, izlaganja organizma stresu, promjene raspoloženja (osjećaj neispavanosti i razdražljivosti te pad koncentracije), kao i lakše zdravstvene probleme (glavobolja). Također, brojni znanstvenici napominju kako se kronični bolesnici počinju

osjećati lošije te da se raste broj srčanih udara, a uz to studije pokazuju da u vrijeme kada se u proljeće pomiču kazaljke, statistike bilježe i veći broj samoubojstava. Isto tako, i kvaliteta života u vidu putovanja narušava se zbog kašnjenja posebice u željezničkom prometu.

I same su životinje i biljke pogođene promjenama ljetnog i zimskog računanja vremena te se time remeti i njihov bioritam. Kao što je ranije spomenuto, velika većina znanstvenika danas tvrdi kako je ova praksa izgubila svoju glavnu svrhu – razborito korištenje i uštedu energenata, a onda i same električne energije. Ipak, naglašava se kako je ljetno računanje vremena posebno pogodno za turističke zemlje te kako ono pogoduje razvoju turizma, u vidu broja posjetitelja i prometa, s obzirom na duljinu ljetnih večeri. No, mora se razumjeti kako to potiče potrošački konsumerizam koji se kosi s konceptima održivog razvoja.

Ured zastupnika u Europskom parlamentu Davora Škrleca, proveo od 12. do 19. listopada 2016. godine online anketno istraživanje na temu treba li takvu praksu zadržati ili ukinuti

u Republici Hrvatskoj. Na uzorku od preko tisuću i petsto ispitanika na razini čitave Hrvatske – koji pripadaju svim dobnim skupinama, kao i životnim sredinama te stupnjevima obrazovanja – njih čak 84,2% izrazilo je mišljenje kako je potrebno ukinuti takvu praksu u Hrvatskoj.

Uz to, njih 67,7% izjavilo je kako smatra da promjena u računanju vremena utječe na zdravlje ljudi i životinja te ih je čak 73,1% doživjelo neugodnosti zbog pomicanja kazaljki na satu, navodeći pritom kako se radilo o zdravstvenim tegobama (51%), problemima u prometu (37,1%) te poteškoćama pri izvršavanju svakodnevnih obveza (56,6%). Komentari ispitanika, dodatno su pokazali kako promjene u računanju vremena negativno utječu na bioritam, kako kod odraslih ljudi, a posebice kod djece, zatim, kako dovode do neučinkovitosti prilikom izvršavanja poslovnih obveza, a neki su od ispitanika čak naglasili i vidljive poremećaje u bioritmu kod domaćih životinja.

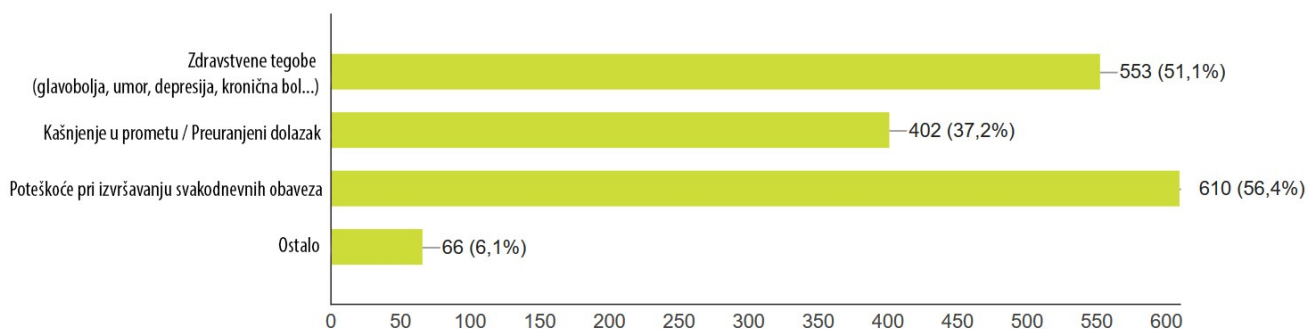
Istraživanje je također pokazalo i kako približno isti broj ispitanika smatra da promjene u ra-

čunanju vremena utječu (41,6%) i ne utječu (44,6%) na potrošnju energije. Znanstvena su istraživanja, međutim pokazala, kako se danas više ne može tvrditi kako promjene u računanju vremena pozitivno utječu na uštedu energiju.

Ukoliko se u obzir uzme ranije spomenuta pojava i današnja široka upotreba klimatskih i ostalih rashladnih uređaja u ljetnim mjesecima, ali i svih ostalih tehnoloških uređaja, postaje jasno kako su uštede minorne i zanemarive, za razliku od ušteda kakve su bile u prošlosti kada društvo nije doživjelo ovakav tehnološki razvoj. Jasno je kako danas živimo u drugačijem vremenu i iz toga su nam razloga prijeko potrebni novi i drugačiji načini uštede energije.

Iz ovih bi razloga, a uvažavajući pritom mišljenje građana koje je moguće iščitati i iz ovoga, ali i budućih istraživanja, kao i mišljenje stručnjaka i znanstvenika, Hrvatska trebala razborito odabrati što je najbolje za nju u bližoj budućnosti, kako u gospodarskom, ali i ekološkom smislu, ukoliko zahtjevi za ukidanjem ovakve prakse postanu još glasniji u Europskoj uniji.

Neugodnosti zbog pomicanja sata na ljetno ili zimsko računanje vremena

Izvor: Ured zastupnika u Europskom parlamentu Davora Škrleca (uzorak / 1507 ispitanika)

Zastupnici protiv prijedloga Komisije da se odobri uzgoj i prodaja 5 GMO proizvoda

Zastupnici u Europskom parlamentu usvojili su prigovore na pet GMO proizvoda koje Europska komisija planira odobriti sredinom listopada za tržište Europske unije. Riječ je o stavljanju na tržište sjemena genetski modificiranog kukuruza Syngenta Bt11 i Dupont 1507, zatim produljenju odobrenja za sjeme i proizvode od genetski modificiranog kukuruza MON 810 (Monsanto) koji je već prisutan na tržištu EU-a, te stavljanju na tržište genetski modificiranog pamuka otpornog na glifosat.

Zastupnici smatraju kako procjena rizika uzgoja spomenutih kultura koju je provela Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) nije cjelovita te da preporuke za upravljanje rizikom koje je iznijela Komisija nisu odgovarajuće. Zbog nedostatka povjerenja u proces autorizacije od strane Europske komisije, većina zastupnika u Europskom parlamentu održala je primjedbe političke grupacije Zelenih/ESS-a na uvoz GMO-a. "Uzgoj genetski

modificiranog kukuruza nosi visok rizik za okoliš i za poljoprivrednike, stvarajući opasne toksine u našem tlu, zraku i vodi. Današnjim glasovanjem na plenarnoj sjednici, koje je uslijedilo nakon što smo na Odboru za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane prihvatili svih pet prijedloga protiv odobravanja GMO sjemena i proizvoda, Europski parlament se po prvi put većinski usprotivio njihovoj kultivaciji, naglasivši pritom kako je prijed-

log Komisije besmislen. Većina država članica protivi se GMO-u, a to smo danas ovdje u velikom broju i potvrdili kako ne želimo uzgoj i uvoz GMO sjemena i proizvoda na našem tržištu. Zeleni već dugo vremena upozoravaju kako proces autorizacije za GMO ne odgovara svojoj svrsi i stoga se treba hitno revidirati. Dok se to ne dogodi, jedini odgovoran pristup je staviti moratorij na sva GMO odobrenja, kako za uvoz tako i za uzgoj."

Poljska i pravo žena na pobačaj

Veliki se broj žena odlučio solidarizirati s Poljakinjama te su ih tako žene diljem Europske unije mirnim prosvjedima podržale u njihovoj borbi, koja je kulminirala Općim štrajkom u Poljskoj 3. listopada 2016. godine. U tome su ih podržali i zastupnici Zelenih/ESS-a u Europskom parlamentu.

Tekst: **Elena Milaković**
Dora Mrčela

Početak listopada, nakon što je u Poljskom parlamentu predstavljen nacrt novog još strožeg zakona o abortusu, žene diljem Poljske izrazile su svoje nezadovoljstvo i masovnim prosvjedima pokazale kako se ne slažu s inicijativama kojima je cilj ukidanje prava na abortus osim u slučaju ugroženosti života majke. Poljski zakon o abortusu, koji je stupio na snagu 1993. godine i zadržao se sve do danas, već je sada izrazito strog, a spomenutim bi se inicijativama taj zakon još više postrožio. Iako službene statistike govore kako se u Poljskoj godišnje izvede dvije tisuće legalnih abortusa, ženske udruge naglašavaju kako je ta brojka puno veća te da između 100 i 150 tisuća žena godišnje abortira ili ilegalno ili odlazi u inozemstvo.

Abortus je u Poljskoj zakonom zabranjen te su za izvršenje abortusa propisane kazne zatvora u trajanju od dvije godine, osim ukoliko se radi o jednom od tri slučaja: o trudnoći koja je posljedica silovanja ili incesta, zatim, ako trudnoća predstavlja opasnost po zdravlje ili život majke te, konačno, ukoliko se radi o teškoj abnormalnosti fetusa. Ovako definiran zakon o abortusu jedan je od najstrožih u cijeloj Europi, a inicijativama koje idu u smjeru potpune zabrane pobačaja, posljedično, taj bi zakon

postao još stroži. Njime bi ženama bilo potpuno zabranjeno abortirati osim u slučaju rizika po vlastiti život, a zatvorske kazne od sadašnje 2 godine, iznosile bi 5 godina. Pokušaji promjene i pooštavanja zakona o abortusu u Poljskoj odjeknuli su i u Europskoj uniji. Povjerenica za pravosuđe, zaštitu potrošača i ravnopravnost spolova, Věra Jourová, pojasnila je kako Europska unija nema mogućnost odlučivanja i uplitanja u ovo unutarnje političko pitanje Poljske kao države članice. Iako su se zastupnici u Europskom parlamentu složili kako Europski parlament ne može odlučivati po ovom pitanju, većina je zastupnika ipak izrazila želju da se povede rasprava u Europskom parlamentu, posebice jer se radi o pitanju koje je usko povezano s ljudskim pravima i pravima žena. Osim što je pitanje promjene zakona o abor-

tusu imalo veliki odjek kod čelnika Europske unije, veliki je odjek imalo i u samoj europskoj javnosti. Veliki se broj žena odlučio solidarizirati s Poljakinjama te su ih tako žene diljem Europske unije mirnim prosvjedima podržale u njihovoj borbi, koja je kulminirala Općim štrajkom u Poljskoj 3. listopada 2016. godine. U tome su ih podržali i zastupnici Zelenih/ESS-a u Europskom parlamentu riječima: „Napad na prava Poljakinja je napad na prava svih žena i udarac europskim vrijednostima. Žene moraju imati kontrolu nad svojim reproduktivnim pravima. Prava žena su temeljna ljudska prava“. Poljakinje su na kraju ostvarile svoju pobjedu te je kao posljedica masovnih prosvjeda i osuda diljem Poljske te velikog odjeka u ostatku Europske unije, Poljski parlament odbacio nacrt novog zakona o abortusu.

Škrlec: Slavonke u borbi protiv nezaposlenosti i iseljavanja

Ured zastupnika u Europskom parlamentu Davora Škrleca u suradnji s Virtualnim ženskim poduzetničkim centrom i Hrvatskom gospodarskom komorom (HGK) organizirao je u Osijeku treći u nizu besplatnih seminara za poduzetnice s ciljem podizanja razine sudjelovanja ženske populacije u poslovnim i gospodarskim aktivnostima Hrvatske.

“Za razliku od Splita i Zagreba, današnji seminar u Osijeku naišao je na dosad najveći interes prijavljenih polaznica, što očito upućuje na veliki problem nezaposlenih u Slavoniji i Baranji. Upravo zbog toga održane radionice imale su za cilj motivirati i prenijeti praktična znanja kako bi žene krenule odlučnije u poduzetničke vode i time pridonijele zaustavljanju negativnog trenda iseljavanja stanovništva s istoka Lijepa naše. Shvaćanje važnosti uloge žena u sveukupnim ekonomskim odnosima može dodatno potaknuti razvoj malog i srednjeg poduzetništva na kojem uostalom počiva većina gospodarstva Europske unije. U Hrvatskoj je potrebno i s najviše razine poslati poruku koja će jasno i nedvosmisleno podržati žene u njihovim poduzetničkim poduhvatima te kontinuirano ulagati u obrazovanje i edukaciju. Drago mi je ovom prilikom najaviti izlazak knjige pod pokroviteljstvom Europskog parlamenta “Ja (ne)mogu biti poduzetnica” povodom proslave Međunarodnog dana poduzetnica koji se obilježava 19. studenog. Sve zainteresirane poduzetnice i one koje to žele postati mogu se javiti mojem uredu za svoj besplatni primjerak.” – rekao je Škrlec. “Od proljeća ove godine kada je Virtualni ženski poduzetnički centar uspostavio suradnju sa

zastupnikom Škrlecom te njegovim timom, više od stotinjak žena iz Splita, Zagreba te sada Osijeka prošlo je kroz besplatne edukacije za pokretanje ili unapređenje poduzetništva. To je iznimno poželjan vjetar u jedra žena koje nastoje kroz otvara-

nje vlastitih tvrtki ili obrta, ne samo osigurati svoje radno mjesto, nego i razvojem poslovnih aktivnosti otvarati i nova.” – rekla je voditeljica Virtualnog ženskog poduzetničkog centra Sanela Dropulić.

LNG terminal na Krku: povećanje hrvatskog BDP-a i energetske neovisnosti Europe

Na plenarnoj sjednici u Strasbourgu zastupnici u Europskom parlamentu raspravljali su o novoj Strategiji EU-a za ukapljeni prirodni plin i skladištenje plina. Budući da je Europska unija drugi najveći uvoznik ukapljenog prirodnog plina na svijetu, Strategija EU-a za ukapljeni prirodni plin i skladištenje plina jedan je od važnijih elemenata energetske unije, čiji je cilj brz prelazak na održiv, siguran i konkurentan energetski sustav kako bi se okončala ovisnost Europske unije o vanjskim dobavljačima plina.

Zastupnik Davor Škrlec podržao je u svom govoru komunikaciju Komisije za navedenu strategiju LNG-a i skladišta prirodnog plina te smatra kako je to važan korak u tranziciji Europske unije prema niskougljičnom društvu, ali isto tako i obveza prema ciljevima ratificiranog Pariškog sporazuma o klimi.

“Htio bih skrenuti pozornost kako smo definirali određene ciljeve potpisivanjem Pariškog sporazuma u rezoluciji Europskog parlamenta, u kojima se Europska unija obvezala do 2050. godine smanjiti emisije stakleničkih plinova za 80-95% u odnosu na vrijednosti iz 1990. godine. Isto tako, moramo upozoriti države članice EU-a kako prelazak na prirodni plin kao zamjena za ugljen nije rješenje, jer je to samo 40% smanjenja emisija i nećemo postići ciljeve koje smo obećali i potpisali u Pariškom sporazumu. Smatram kako je regionalni pristup jako važan i u potpunosti ga podržavam pa je upravo u tom kontekstu LNG terminal na otoku Krku potrebno izgraditi jer će se na taj način konačno osigurati da jugoistok Europe ima diverzifikaciju opskrbe i

više ne ovisi samo o jednom opskrbljivaču prirodnog plina.

Za Hrvatsku to će značiti rast BDP-a za oko 0,15% tijekom godina izgradnje, te prosječni godišnji prihod od oko 90 milijuna eura u prvih 20 godina s izravnim udjelom u BDP-u od oko 0,2%, a s povezanim djelat-

nostima do dodatnih 1% godišnje. Skrećem pažnju kako je pored energetike i sektor transporta vrlo značajan, stoga je od izuzetne važnosti povezati ovu strategiju LNG-a sa strategijom transporta.” – zaključio je Škrlec.

Europski parlament: potpora zabrani uporabe žive u stomatologiji

Dana 13. listopada Odbor za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane Europskog parlamenta izglasano je usvajanje dijela EU zakonodavstva glede uporabe žive i raspolaganja otpada koji živu sadrži. Zastupnici su time izrazili namjeru usklađivanja cjelokupnog tijela propisa s postojećom **Minamatskom konvencijom** o uporabi žive, međunarodnom Konvencijom koju je EU potpisala još 2013. godine.

Tekst: **Anamarija Musa**

Zakonodavni paket o raspolaganju živom tako je naišao na odobrenje u Parlamentu nakon što je usvojen u Komisiji u veljači 2016. godine. Time su zapravo prihvaćena dva prijedloga na kojima se temelji čitav proces donošenja i mijenjanja legislative o reguliranju raspolaganja živom u okvirima Unije- Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o živi i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1102/2008, te Prijedlog Odluke Vijeća o zaključivanju Minamatske konvencije o živi.

Zastupnik Zelenih iz Odbora za okoliš Bas Eickhout podsjetio je nakon što je zakonodavni prijedlog naišao na plodno tlo u Parlamentu, koliku prijetnju živa predstavlja ljudskom zdravlju, napominjući kako je u interesu svima da se zakonodavstvo EU što prije ujednači sa ciljevima Minamatske konvencije. Očekuje se kako će se ovom zabranom samo u stomatologiji potpuno i postupno iskorijeniti njezina uporaba do prosinca 2022. godine. Naime, stomatološki sektor u jednoj godini iskoristi i do 75 tona žive, što je čak 24% ukupnog raspolaganja tim metalom u EU. Ono što predstavlja problem je

raspolaganje živinim otpadom, koji najčešće završi u vodi koju pijemo. Eickhout je istaknuo kako ne treba odustati sa traženjem i upotrebom kvalitetnih zamjena žive u stomatologiji, a ono što ohrabruje je da već 66% materijala za zubne ispune i plombe ne sadrži živu. Odlukom Komisije iz 2000. godine. Prijedlogom spomenute Uredbe amalgamski otpad, odnosno otpad od amalgamskih plombi i zubnih ispuna koji sadrži živu, karakteriziran je kao opasni otpad. Budući da bi potpuna zabrana uporabe tog istog amalgamskog materijala u stomatologiji imala negativne posljedice u vidu visokih troškova te neproporcionalnosti zbog či-

njenice da štetnost amalgamskih zubnih ispuna nije nedvojbeno dokazana i potvrđena, predložene su neke mjere ograničenja uporabe. One se uglavnom odnose na ostavljanje amalgama u obliku kapsule te uporabu primjerenog sustava otpada za takvu sortu opasnog otpada. Sustav otpada za živu i materijale u kojima se nalazi živa u stomatologiji je relativan novitet ali ne i rijetkost. Stomatološka praksa sve se više služi amalgamskim separatorima - uređajima koji se ugrađuju u radne jedinice stomatoloških ordinacija a koji procesima sedimentacije, filtracije i centrifuge zaustavljaju veliki dio žive u otpadnoj vodi koja bi naposljije-

tku našla svoj put i u kanalizacijskim sustavima i okolišu. Uredba također navodi kako veliki dio poduzeća koja proizvode ovakve uređaje jesu zapravo mikropoduzeća, a primjenom mjera iz Uredbe ne bi se utjecalo na njihovo poslovanje jer je konkurentnost niska, troškovi provođenja mjere su niski i ne zahtijevaju velika ulaganja. U prilog zabrani uporabe amalgamskih zubnih ispuna i plombi ide i to da ona nema nikakvog utjecaja ni na one stomatologe koji su iste već unazad dugi niz godina izbacili iz svoje prakse. Uredba također zabranjuje kreiranje bilo kakvih novih proizvodnih procesa koji u sebi podrazumijevaju uporabu žive a i stvaranje novih proizvoda sa živinim spojevima.

Ratifikacija Konvencije potpisane prije tri godine, a pomoću zakonskih alata EU mogla bi u konačnici dovesti ne samo do smanjenja uporabe žive kroz razvoj sustava pravilnog raspolaganja živinim otpadom nego bi se time utjecalo na načine na koji treće zemlje raspolazu živom. Zemlje izvan EU time bi u svoje industrijske djelatnosti preuzele standarde primjenjene u EU. Time će se pomoći ukloniti moguće konkurentske prednosti koje ostvaruju poduzeća izvan EU čija djelatnost podliježe manje strožim (ili uopće ne podliježe nikakvim) standardima zaštite okoliša te čak i omogućiti otvaranje novih tržišta za poduzeća u Uniji koja su specijalizirana za tehnologije zaštite okoliša. Pored širokog odobravanja, ovakvi prijedlozi Komisije naišli su i na kritike, ponajprije udruga

stomatologa i toksikologa sa područja EU ali i šire. Niz udruga su obraćajući se ujedinjene Odboru za okoliš Europskog parlamenta ukazale kako predloženi zakonski okvir nije u skladu sa duhom i ciljem Minamatske konvencije. U svom obraćanju navode kako Minamatska konvencija zapravo ima za cilj smanjiti uporabu žive u zubnom amalgamu, a komisijski zakonodavni paket zapravo bi postigao suprotan učinak predlaganjem mjera korištenja amalgamskih kapsula i amalgamskih separatora. Prvenstveno jer se tim mjerama sama uporaba žive neće smanjiti, a navode kako su se takve mjere već primjenjivale te da nisu dovele do smanjenja korištenja amalgama a samim time i žive. Posljedično bi se time stomatologe i praksu dovelo u zabludu da korištenjem amalgamskih kapsula i amalgamskih separatora kao otpadnih sustava ne čine ništa štetno te da njihovo raspolaganje živom time postaje sigurno po okolinu i zdravlje. Osim ukazanih kritika, u svom obraćanju skupina europskih i

svjetskih udruga založila se i za neke promjene postojeće zakonodavne inicijative u smjeru naglašavanja potrebe hitnog izbacivanja uporabe žive u zubnom liječenju djece i trudnica, primarne uporabe alternativnih rješenja u zamjenu za živu kod liječenja zubi kod djece, trudnica, osoba sa alergijama na živu te kroničnih bubrežnih bolesnika. Jedan od prijedloga je i osiguranje informiranja pacijenata o tome da svaka amalgamska ispuna sadrži 50% žive, o čemu pacijenti malo znaju.

Republika Hrvatska kao članica Unije nije još ratificirala Minamatsku konvenciju, ali se kroz Odbor za europske poslove Sabora očitovala kroz službeno stajalište, i to u smjeru podržavanja prijedloga Uredbe. Odbor za europske poslove u stajalištu je naveo i kako RH posjeduje zadovoljavajući sustav kontrole prometa živom, da je potrebno donijeti novi zakon kojim bi se definirala nadležna tijela, inspeksijska tijela i potrebne odredbe u svrhu provođenja Uredbe iz takozvanog zakonodavnog paketa.

Regulacija F-plinova dokazuje kako politike zaštite okoliša čine razliku

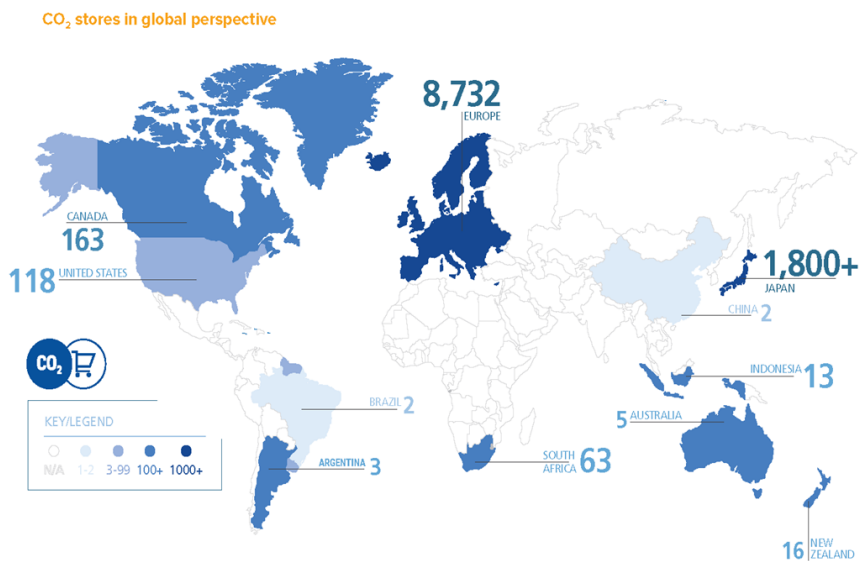
F-plinovi (Fluorouglikovodici ili HFC) koriste se u hladnjacima i klimatizacijskim sustavima. HFC zamjenjuje tvari štetne za ozon kao što je CFC u devedesetima, no ispostavilo da su izuzetno snažni staklenički plinovi. Jedna čestica F-plina ima u prosjeku isti 'Staklenički potencijal' (GWP) kao dvije tisuće čestica ugljika. Ako ne smanjimo globalnu emisiju F-plinova, to će dovesti do globalnog porasta temperature od 0,5 stupnjeva prije kraja stoljeća.

Tekst: Maja Crnogorac

U 2013. godini zastupnik Zelenih/ESS-a Europskog parlamenta Bas Eickhout bio je ko-autor europskog zakonodavstva kako bi se smanjila upotreba F-plinova, iznimno snažnih stakleničkih plinova. Njegova legislativa je vjerojatno najambicioznija klimatska legislativa koju je EU usvojila u posljednjih nekoliko godina. Nedavna istraživanja pokazuju da legislativa ima pozitivan učinak na zelene ekonomije u Europi, u suprotnosti s upozorenjima od strane lobista, te je sada je legislativa kopirana diljem svijeta.

Ogroman broj lobista je postavljen od strane industrija F-plinova tijekom izrade nacrtu legislative. Strogi propisi, tvrdili su, ugrozili bi europsku industriju. Alternative za opasne F-plinove bile su preskupe i nisu bile pogodne za toplije zemlje. I, kao i uvijek, postojala je zabrinutost za međunarodnu konkurentnost.

Zahvaljujući radu Eickhouta i drugih, ambiciozna regulacija F-plina je stigla do cilja. Ovo je pružilo jedinstvenu mogućnost

Zelenih u Europskom parlamentu za poticanje istraživanja o učinku ambicioznih klimatskih politika na uključene sektore u industriji. Rezultati istraživanja su jako pozitivni.

Kako funkcionira regulacija F-plinova?

Europska regulacija F-plinova sastoji se od više dijelova kao što je prikazano na donjoj slici. Postupno spuštanje prema dolje se ostvaruje kroz korake, uz snižavanje kvota, a sektor specifične zabrane se javlja kasnije. Proizvođači i korisnici F-plinova trebaju predvidjeti dolazak nestašica, tako da se učinci zakona već počinju prikazivati.

1. Uredba donosi tvrtkama

EU konkurentnu prednost

Istina je suprotna od upozorenja lobista: Ostatak svijeta prati naše europsko zakonodavstvo. Kalifornija ne samo da doslovno kopira europsku regulativu, nego ju i pooštruje. Japan je uveo sustav prilično sličan europskom zakonodavstvu, a Australija radi na zakonskim propisima. Sada, čak i sa globalnim sporazumom na stolu, europske tvrtke imaju veliku prednost u odnosu na ostatak svijeta. Oni mogu staviti tehnologiju koju su razvili u praksu na globalnoj razini.

2. Nove tehnologije će biti jeftinije

Troškovi za nove tehnologije

(bez F-plinova) se brzo smanjuju. Istraživanja pokazuju da su troškovi tehnologije bez F-plinova sada na istoj razini kao i kod tehnologija s F-plinovima. To znači da je za supermarkete (iako se samo oni suočavaju s potpunom zabranom u 2020. godini), već komercijalno izvedivo prebaciti se na slobodan sustav F-plina. Od početka europskog zakonodavstva taj broj se utrostručio.

Koje su alternative za F-plinove?

Istraživanje pokazuje da postoje prirodne alternative (primjerice ugljikov dioksid ili amonijak) za kemijske F-plinove koji imaju minimalan ili nikakav utjecaj na klimu. Zahvaljujući europskom propisu, alternative se koriste sve više i sve su jeftinije za korištenje. Loše strane nekih alternativa, jest da su vrlo zapaljive.

3. Nove tehnologije rade u toplijim zemljama

Lobisti su također izjavili da rashladni i klima uređaji, bez F-plinova neće raditi iznad temperature od četrdeset stupnjeva. To bi uzrokovalo probleme u južnoj Europi. Praksa sada pokazuje da se takve brige bile neutemeljene: Europska regulativa stimulira inovacije. Alternative sada rade na temperaturama od četrdeset i četiri stupnja, bez smanjenja učinkovitosti. Ova tehnologija se sada intenzivno koristi u zemljama poput Španjolske, Italije i Francuske.

4. Zelena ekonomija dobiva poticaj

Ključni elementi regulacije F-plinova (1., 2., i 3. se odnose na izbjegavanje korištenja F-plinova, 4., 5., i 6. se odnose na smanjenje curenja F-plinova.

Tri godine pregovora i primjena propisa pokazali su rast od gotovo šezdeset posto u broju tvrtki koje posluju u opskrbnom lancu. Čak i Grčka, zemlja pogođena ekonomskom krizom, pokazala je udvostručenje njihovih brojeva.

Istraživanje također pokazuje značajan porast investicija u istraživanju alternativa za F-plinova. Nadalje, tvrtke u sektoru očekivaju da će obučavati više djelatnika za rad s alternativnim sustavima hlađenja.

5. Europska regulativa dovodi do globalne akcije

Zemlje će pregovarati u Kigaliju, u Ruandi do 14. listopada kako bi izmijenile Montrealski protokol, tako da ona uključuje smanjenje F - plinova. Montrealski protokol je - po mnogima

- najuspješniji međunarodni ugovor koji rješava uporabu CFC-a, te koji se pobrinuo da nemamo rupu u našem ozonskom omotaču.

Ukoliko pregovori u Kigaliju budu uspješni (a čini se da hoće), korištenje F-plinova će se globalno postupno smanjiti. Nakon što je Europska unija predstavila ambicioznu regulaciju, postala je veliki zagovornik uključivanja F-plinova u Montrealski protokol. EU također pokazuje da su alternative, zahvaljujući svojim propisima, prohodne. To je pomoglo u uvjeravanju drugih zemalja da podrže proširenje Montrealskog protokola.

Izvor teksta:
Stop Climate Change

TRGOVANJE DIVLJIM VRSTAMA

Članovi Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane pozivaju na zabranu trgovanjem bjelokosti i kažnjavanje od strane EU

Zastupnici Europskog parlamenta pozivaju na potpunu i trenutačno zabranu trgovine bjelokosti na razini EU-a. Trgovanje divljim vrstama je četvrta najveća kriminalna aktivnost na Zemlji. Vrijeme je da postanemo ozbiljni u rješavanju ovog problema. Kazne za trgovanjem divljim vrstama moraju biti iznimno stroge kako bi se reflektirala ozbiljnost ovog zločina te moraju biti jednake za cijelu Europsku uniju.

Članovi Odbora za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane zahtijevaju potpunu i trenutačnu zabranu trgovine bjelokosti i roga od nosoroga, te pozivaju na sankcije na razini EU protiv trgovanja divljim vrstama. Procijenjeno je da se na trgovini divljim vrstama godišnje zaradi **20 milijardi eura**. Posljednjih je godina u porastu, postajući jedan od najvećih i najprofitabilnijih oblika organiziranog prekograničnog kriminala. Zastupnici su pozvali za potpunu i trenutnu zabranu trgovine, izvoza ili uvoza bjelokosti i roga nosoroga na razini EU. Također su urgirali na države članice da donesu prikladne sankcije za kriminalne radnje trgovanja divljim vrstama te pozvali Europsku komisiju da radi na uspostavljanju zajedničkih pravila za definiranje kriminalnih djela i kazni vezanih za trgovanje divljim vrstama.

EU bi trebala promisliti o zamjeni postojeće legislative sa zabranom za stavljanje na tržište, prijevoz, posjedovanje i stjecanje bilo kojih divljih vrsta koje su ilegalno stečena ili prodavana iz država trećeg svijeta, rekli su zastupnici. Naglašavaju kako je trofejni lov u velikoj mjeri pridonio

smanjenu određenih vrsta i urgiraju na EU da uspostavi mjere predostrožnosti s ciljem prevencije uvoženja lovačkih trofeja onih vrsta koje su zaštićene Regulacijama trgovine divljim vrstama. Zastupnici primjećuju kako je zločin trgovanja divljim vrstama povezan s drugim oblicima organiziranog kriminala poput pranja novaca i financiranja narodne vojske i terorističkih skupina. Urgiraju države članice da koriste sve relevantne instrumente, uključujući suradnju s financijskim sektorom, kako bi otkrili ove povezanosti i nadzirali pojavu novih financijskih produkata uključujući prakse. EU bi se

trebala preko lanca trgovanja divljim vrstama obratiti pozornost na korupciju i nedostatke međunarodnih mjera upravljanja zajedno sa državama partnerima preko Konvencije UN protiv korupcije (UNCAC) i ostalima, kako bi riješili problem u njegovom korijenu, kaže tekst. Zastupnici pozivaju vođe EU da angažiraju operatore platformi društvenih mreža, pretraživača te platformi e-trgovine oko rješavanja problema ilegalne internetske trgovine divljim vrstama. Mjere kontrole bi trebala biti pojačane, a javne politike razvijene da zaštite od potencijalnih, ilegalnih aktivnosti na internetu.

ZDRAVLJE BILJAKA

Članovi Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj podržavaju dogovor o borbi protiv priljeva biljnih nametnika u EU

Nova prava za obuzdavanje rastućeg priljeva biljnih nametnika u EU, kao što je bakterija *Xylella fastidiosa* koja napada masline, i bolja opremljenost država članica za sprečavanje i borbu protiv njihova širenja.

Nacrt pravila koji je neformalno dogovoren od strane zastupnika u Europskom parlamentu i država članica još prošle godine, uvesti će nove preventivne i brze mehanizme odgovora za uvoz sumnjivih biljaka, pojačani nadzor u EU nad biljnim nametnicima te zahtjev svim državama članicama za izradu planova za intervenciju.

„Biljni nametnici i bolesti ne poznaju granice i zato trebamo zaštititi naše biološke raznolikosti na način da se formira osnovna procedura koju će zatim usvojiti svih 28 država članica. U isto vrijeme, moramo biti pažljivi da se nepotrebni birokratskim procedurama ne uguši trgovina biljaka i biljnih proizvoda. Ova nova pravila uravnotežit će zaštitu trgovine s jedne strane, dok će s druge strane, omogućiti koordiniranu akciju i odgovor duž cijele EU u slučaju prijetnje“, rekao je izvjestitelj Anthea McIntyre (ECR, UK), koji je na čelu pregovaračkog tima Europskog parlamenta.

Nova pravila:

- uvođenje preliminarnih mehanizama za procjenu kojom će se brzo identificirati biljke i biljni proizvodi iz trećih zemalja koji bi mogli sadržavati nove ili visoke

razine nametnika ili predstavljati ostale zdravstvene rizike za biljke te osnaživanje Komisije za njihovu zabranu ulaska u EU;

- širenje zahtjeva za zdravstvenim certifikatima biljaka na sve biljke i sve biljne proizvode iz trećih zemalja, bez obzira jesu li uvezene od strane profesionalnih prijevoznika, klijenata ili poštanskih službi, internetskih klijenata ili putnika u njihovoj prtljazi – privatni putnici koji uvoze male količine određenih biljaka, a koje ne predstavljaju prijetnju i rizik, biti će izuzeti od pravila;

- proširivanje sistema „biljnih putovnica“ na sav promet biljkama za sadnju u EU, uključujući i one biljke koje su naručene putem prodaje na daljinu, samo proizvodi koji se isporučuju direktno neprofesionalnim korisni-

cima, kao što su kućni vrtovi, biti će izuzeti od pravila;

- obvezivanje svih država članica o uspostavi višegodišnjih programa istraživanja kako bi se osiguralo pravovremeno otkrivanje opasnih nametnika te izradi planova intervencije protiv svakog nametnika koji se može pojaviti na njihovom teritoriju;

- omogućavanje vlastima državama članicama nametanje mjere u svrhu iskorjenjivanja određenih nametnika u privatnim prostorima kako bi se otklonili izvori zaraze, ali u mjeri koja je potrebna da bi se zaštitio javni interes;

- ažuriranje postojećih pravila EU kako bi se osiguralo da uzgajivači, čije su biljke prošle mjere u svrhu iskorjenjivanja određenih nametnika, imaju pravo na naknadu.

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

Zeleni i pristupačni turizam

Europski parlament

Zeleni i ESS
u Europskom parlamentu

Hotel Park, Split, Hrvatska

*U organizaciji zastupnika u Europskom parlamentu Davora Škrleca,
Igora Šoltesa i zastupnice Jean Lambert*